

УДК 339.976.4

Тематичний розділ: **СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА МІЖНАРОДНІ
ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**

Хромова Д.Д.

*студентка Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

Антоненко К.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри МЕН і бізнесу
Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України

Analysis of foreign direct investment in Ukraine

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито значення іноземних інвестицій для економіки країни. Розглянуто основні напрями інвестування в економіку України. Виділені основні країни-інвестори. Досліджено динаміку потоків прямих іноземних інвестицій. Проаналізовано рейтинги інвестиційної привабливості України.

Ключові слова: *інвестиції, прямі іноземні інвестиції, країна-інвестор, інвестиційна привабливість, інфляція.*

АННОТАЦИЯ

В статье раскрыто значение иностранных инвестиций для экономики страны. Рассмотрены основные направления инвестирования в экономику Украины. Выделены основные страны-инвесторы. Исследована динамика потоков прямых иностранных инвестиций. Проанализированы рейтинги инвестиционной привлекательности Украины.

Ключевые слова: *инвестиции, прямые иностранные инвестиции, страна-инвестор, инвестиционная привлекательность, инфляция.*

ANNOTATION

In the article the importance of foreign investment to the economy. The main areas of investment in the economy of Ukraine. The basic countries investors. The dynamics of FDI inflows. Analyzed ratings of investment attractiveness of Ukraine.

Key words: investments, foreign direct investment, the country-investor, investment attractiveness, inflation.

Постановка проблеми. Іноземні інвестиції є одним із важливих способів залучення капіталу в країну. В Україні гостро стоїть питання коливань кількості іноземних інвестицій та малої кількості інвесторів, які мають намір вкласти капітал в економіку нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення різноманітних аспектів сфери іноземного інвестування, у тому числі участі України у процесах міжнародної інвестиційної діяльності, знайшло відображення у працях провідних українських та світових вчених. Серед них виділимо: Л. Басовського, Л. Борщ, О. Вовчак, О. Гаврилюк, А. Гойко, Б. Губського, В. Гриньова, В. Дубровського, А. Дуку, Л. Коваленко, В. Козика, Б. Колтинюк, Ю. Макогона, В. Новицького, О. Носова, Г. Подшиваленко, А. Пехника, А. Поручника, Н. Реверчук, О. Рогача, В. Федоренко, А. Філіпенка та ін.

Метою статті є аналіз тенденцій коливань залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ні для кого не є секретом те, що інвестиції відіграють надзвичайно важливу роль не лише у діяльності підприємства, а й в економіці країни загалом. Особливу фундаментальну та значущу роль для економіки України відіграють прямі іноземні інвестиції, що дають можливість економіці країни розвиватись більш активними темпами і в вивіреному напрямку економічної еволюції.

Не дивлячись на популярність тематики, серед науковців і зараз є дискусії стосовно понятійно-категоріального визначення та економічного наповнення поняття «іноземні інвестиції».

В першу чергу потрібно звернути увагу на нормативно-правову базу. У законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що інвестиціями виступають «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок яких створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект»[2]. На нашу думку, визначення не є повним та досконалим. Проблема визначення закладається у відсутності мети та форматного наповнення здійснення інвестиційної діяльності, що не дає можливості в повній мірі використати потенціал від прямого іноземного інвестування як для інвестора, так і для країни (сторони) інвестування.

Дещо інакше подається термін «іноземні інвестиції» в Податковому кодексі України: «господарська операція, яка передбачає придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно»[1]. Якщо порівняти дане визначення із тим, що наводиться у Законі України «Про інвестиційну діяльність», то можна побачити, що законодавець трактує їх по-різному. Саме такий підхід є ще одним доказом про проблемність єдиного визначення поняття «інвестиції», що являється першочерговим чинником невизначеності і, відповідно, введення в оману потенційних прямих як інституційних, так і ситуативних інвесторів, що в свою чергу значно впливає на залучення інвестиційних потоків.

Найбільш повним та точним є тлумачення «інвестицій» Сириченко Н.С. Автор трактує їх як «вкладення власних, позичених, або залучених ресурсів у формі матеріальних, фінансових, інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, як на короткий, так і тривалий період, усередині країни й за її межами, індивідуальними або / і інституціональними інвесторами, і утворенням на цій основі державно-транснаціонального капіталу з метою отримання прибутку (доходу) і / або досягнення позитивно-соціального ефекту»[3, с. 264]. Саме з цим тлумаченням ми погоджуємося, так як саме з нього, без проблем, можна виокремити основні характеристики та класифікації інвестицій.

Стосовно терміну «іноземні інвестиції» у науковців та закону також виникають розбіжності, але найкраще визначення іноземних інвестицій можна побачити у Т.А. Говорушко та Н.І. Обушної. Вони виокремили та проаналізували основні характеристики терміну, та, у своєму роді, об'єднали та пояснили всі інші поняття, пов'язані із іноземними інвестиціями: «це сукупність грошових, майнових, інтелектуальних та інших цінностей, які вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності (згідно чинного законодавства) на території України з метою отримання при цьому вигоди – прибутку (доходу) та/або ж досягнення економічного, соціального, інноваційного й екологічного ефектів» [4].

До країн-інвесторів в Україну станом на кінець 2016 року, на яких припадає 87,2% всіх інвестицій, відносять: Російську Федерацію – 1667 млн. дол. США, Кіпр – 427,7 млн. дол. США, Велика Британія – 403,9 млн. дол. США, Нідерланди – 255 млн. дол. США, Австрія – 249,9 млн. дол. США, Італія – 209,9 млн. дол. США, Угорщина – 187,6 млн. дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 140,2 млн. дол. США, Швейцарія – 108,6 млн. дол. США, Туреччина – 103,2 млн. дол. США, США – 85,2 млн. дол. США [6].

Доречно відзначити, що порівняно з основними країнами-інвесторами за попередні роки, Україна втратила велику частину інвестування від Німеччини, Польщі, Франції. Наприклад, Німеччина інвестувала в економічні галузі України у 2013 році – 6291,8 млн. дол. США, у 2014 році – 5720,5 млн. дол. США, у 2015 році – 5414,3 млн. дол. США. Інвестиції з боку Польщі в 2013 році становили 845,4 млн. дол. США, у 2014 році – 831,2 млн. дол. США, у 2015 році – 972,4 млн. дол. США. Згідно з цими даними можна зробити висновок, що Україна втрачає своїх інвесторів катастрофічними темпами.

До основних регіонів України, котрі отримують інвестиції, відносяться Дніпропетровська, Одеська, Харківська, Київська, Львівська, Запорізька, Полтавська, Івано-Франківська, Луганська, Донецька області. Частка інвестицій в ці регіони становить 94,1 %. Та тільки до Київської області надходить 54,7% від загальної кількості інвестицій.

Спрямування іноземних інвестицій до окремих регіонів в різній кількості не сприяє рівномірному розвитку цих регіонів, а навпаки – посилює соціально-економічний розрив між ними.

За обсягами залучення іноземних інвестицій провідними сферами економічної діяльності, за даними 2016 року, стали: промисловість – 33,8%, сільське господарство – 14,2%, будівництво – 13,5%, ремонт автотранспортних засобів – 10,1%, та інші.

Порівнюючи притоки прямих іноземних інвестицій за 2010-2016 роки, можна помітити різке скорочення надходжень інвестицій у 2014 році. У 2010 році ПІІ становили 5 851,2 млн. дол. США, у 2011 році – 6 033,7 млн. дол. США, у 2012 році – 5 290,7 млн. дол. США, у 2013 році – 5 462,1 млн. дол. США, у 2014 році – 2 451,7 млн. дол. США, у 2015 році – 3 763,7 млн. дол. США, у 2016 році – 4 405,8 млн. дол. США. Тобто в Україні були постійні незначні коливання розміру інвестицій з 2010 по 2013 роки включно, але у 2014 році показники впали на 44,8% (рис.1).

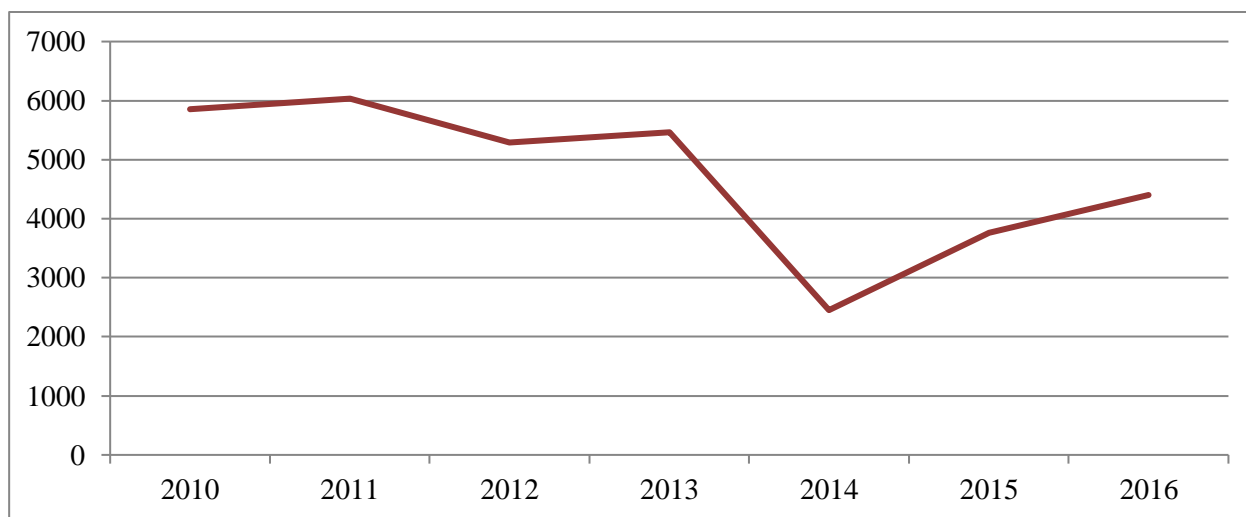

Рис.1. Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2010-2016 роки (млн. дол. США).

Дивлячись на дані рейтингу інвестиційної привабливості BDO International Business Compass за 2015 і 2016 роки, можна помітити, що Україна значно втратила свої позиції [6]. Наприклад, у 2015 році Україна посіла 89 місце, а у

2016 році на 41 позицію нижче – 130 місце. За даними рейтингу, Україна зазнала погіршення по всіх категоріях (економічна, політична та соціально-культурна категорії). Але особливо помітно падіння з боку економічних показників. Причиною такого падіння є політична та економічна криза в Україні та військові події на сході, які спричинили такі негативні наслідки в економіці України в цілому. Основними показниками України стали:

- 1) Валовий національний борг (% від ВВП) – 71,21 %.
- 2) Притік прямих іноземних інвестицій на душу населення – 119,24 дол. США.
- 3) Середні надходження прямих іноземних інвестицій на душу населення – 9 792,02 дол. США.
- 4) Інфляція – 12,10 %.
- 5) Річні зміни середніх споживчих цін – 0,26 %.
- 6) Інвестиційна свобода – 15,00.
- 7) Об'єм інвестиційних обмежень руху капіталу – 20,00.

Така тенденція веде до занепаду економіки в цілому. Тому потрібно приймати серйозні конструктивні міри стосовно інвестиційної привабливості України, законодавства та захищеності інвестиційного капіталу, тобто поліпшення інвестиційного клімату. Як відзначають основні системні інвестори, найголовніша проблема України – це незахищеність інвестиційного капіталу, інвесторів та нестабільність економічного ринку. Потрібно відзначити, що існує велика проблема з захистом права власності, яке є фундаментальним поняттям та основним критерієм залучення структурних іноземних інвесторів.

Відсутність стабільності на ринку заважає великій кількості інвесторів увійти на ринок України, але, не дивлячись на це, є інвестори, котрі прагнуть допомогти. Міжнародна фінансова корпорація (IFC) має наміри вкласти 20 млн. дол. США у фонд прямих інвестицій, котрий був заснований Horizon Capital для інвестицій в Україну. Основну масу вливань в український ринок вони планують зробити саме в малі та середні підприємства, котрі стабільно

працюють та є експортно орієнтованими. На даний час Україна є однією з найцікавіших держав для інвестування у Східній Європі. З боку азіатських інвесторів теж є неоднократно виражене бажання інвестувати, але тільки в стабільний ринок України.

Висновки. На даний час економіка України знаходиться у кризовому становищі, що заважає країні отримувати іноземні інвестиції. Кожна політична подія в країні дає своє відображення на розмірах та кількості інвестицій та інвесторів. Наприклад, політичні події 2014 року знизили кількість надходжень на 44,8%, що є досить великим показником падіння.

Такі країни як Російська Федерація, Кіпр, Велика Британія, Нідерланди, Австрія, Італія, Угорщина, Швейцарія, Туреччина, Віргінські острови (Бріт.) та США є постійними інвесторами в українську економіку, але цього капіталу бракує для побудови сильної та стабільної економіки.

Україна має ряд потенційних інвесторів, котрі вважають економіку України перспективною та найкращою для інвестування, але в них є ґрунтовні побоювання щодо стабільності та захищеності їх капіталу. Зробивши економіку країни більш стабільною, захистив право власності інвесторів та стабілізуючи політичний стан країни, Україна відкриє для себе інвесторів зі Східної Європи та Азії, що зараз є дуже важливим.

Вже зараз ряд країн та організацій розробляють плани інвестицій в Україну та засоби контролювання коштів на її території. Одним із наймасштабніших проектів є проект міжнародної фінансової корпорації (IFC), направлений на розвиток малих та середніх підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]: закон України від 18.09.1991р. №1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 2003 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

3. Сириченко Н. С. Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій / Н. С. Сириченко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – Серія Економіка. – Випуск 2 (4). – Частина 1. – 2015. – С. 264.
4. Говорушко Т. А., Обушна Н. І. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація / Т. А. Говорушко, Н. І. Обушна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134.pdf>.
5. www.bdo-ibc.com – офіційний сайт International Business Compass.
6. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державного комітету статистики.